

Andrej Vrzgula z Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca medzi TOP osobnosťami medicíny 2026: Chirurgia je tímová práca vyžadujúca rešpekt a pokoru	2
Online, agel.sk, 4. 3. 2026, 11:52	
Prehľad udalostí na štvrtok 5. marca	3
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 5. 3. 2026, 6:30	
UPJŠ v Košiciach otvorila výstavu venovanú vedkyniam	7
Online, tasr.sk, 5. 3. 2026, 14:56	
Košice	8
Online, bleskovky.zoznam.sk, 5. 3. 2026, 14:56	
Taliansky politický filozof Michele Fiorillo: Občianska angažovanosť by mala byť v európskych inštitúciách vyššia	8
Online, kosiceonline.sk, 5. 3. 2026, 15:34	
Weekend: Get your skis ready, winter is not going anywhere	9
Online, spectator.sme.sk, 5. 3. 2026, 15:35	
Právne poradenstvo poskytujú zadarmo	11
Televízia - STVR 24, Správy RTVS z regiónov, 5. 3. 2026, 17:29	
Prvé dámy za volantom na ceste k väčšej emancipácii žien	11
Tlač, Pravda, 6. 3. 2026	

Andrej Vrzgula z Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca medzi TOP osobnosťami medicíny 2026: Chirurgia je tímová práca vyžadujúca rešpekt a pokoru

4. 3. 2026, 11:52, Zdroj: nemocnicakosicesaca.agel.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové

slová: vedenie UPJŠ OR vedenie Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, UPJŠ

Dosah: 5 616 GRP: 0,12 OTS: 0,00 AVE: 347 EUR

Andrej Vrzgula z Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca medzi TOP osobnosťami medicíny 2026: Chirurgia je tímová práca vyžadujúca rešpekt a pokoru

PARTNER VÁŠHO ZDRAVIA Sme súčasťou skupiny AGEL, najväčšieho súkromného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti v strednej Európe.

RECEPCIA

055 7234 111

O nemocnici

O nemocnici Novinky a médiá Andrej Vrzgula z Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca medzi TOP osobnosťami medicíny 2026: Chirurgia je tímová práca vyžadujúca rešpekt a pokoru

Andrej Vrzgula z Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca medzi TOP osobnosťami medicíny 2026: Chirurgia je tímová práca vyžadujúca rešpekt a pokoru

4.3.2026

Prednosta Chirurgickej kliniky **UPJŠ** LF a Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca MUDr. Andrej Vrzgula, PhD. sa zaradil do rebríčka TOP osobností medicíny 2026 časopisu Forbes. V rozhovore hovorí o svojej dlhoročnej ceste v chirurgii, pokore operátora nevyhnutnej pred každým zákrokom, aj nepretržitom technologickom pokroku, ktorý mení podobu moderných operačných sál. Približuje plány šačianskej nemocnice v robotickej chirurgii, pričom zdôrazňuje, že za každým úspešným výkonom stojí silný a zohratý tím.

Časopis Forbes vás zaradil medzi Top osobností medicíny 2026. Čo pre vás toto ocenenie znamená?

Som presvedčený, že každý lekár sa snaží vykonávať svoju prácu čo najlepšie a čím je starší a skúsenejší, tým viac pociťuje zodpovednosť za svojho pacienta. O to viac ho poteší každé ocenenie, obzvlášť ocenenie odbornej verejnosti. Medicína je tímová práca a o chirurgii to platí dvojnásobne. Každá, aj tá najmenšia maličkosť, môže ovplyvniť výsledok práce chirurga ako v pozitívnom, tak aj negatívnom zmysle slova. Veľmi si preto vážim prácu svojich spolupracovníkov, kolegov lekárov, zdravotných sestier, nižšieho zdravotníckeho personálu ako aj všetkých členov nášho kolektívu. Za ich vysokú odbornosť a empatiu im úprimne ďakujem a symbolicky by som im všetkým chcel toto ocenenie venovať.

Aká bola vaša cesta k chirurgii? Mali ste jasnú predstavu o špecializácii už pri podávaní prihlášky na lekársku fakultu?

Zaujímavá otázka, ktorú nedostávam zďaleka prvýkrát. Odľahčene na ňu zvyknem odpovedať, že som sa hlásil na lekársku fakultu preto, lebo som chcel byť skôr chirurgom ako lekárom. Ale opäť vážne. Sníval som o tom, že raz budem chirurgom už v mladom veku. Hltal som knižky o chirurgoch a chirurgii a idealisticky som v tom povolání videl len tie krásne a vzrušujúce momenty. Počas dlhoročnej praxe mi chirurgia ukázala aj svoje nie vždy radostné a niekedy aj veľmi smutné stránky. Napriek tomu, keby som sa mal dnes rozhodovať, kde by som chcel po ukončení štúdia na lekárskej fakulte pracovať, bola by to opäť chirurgia.

Máte za sebou 41 rokov praxe. Spomínate si ešte na svoju prvú operáciu?

Áno, spomínam si na ňu veľmi dobre. Bol som mladý chirurg a bolo to v jednej z mojich prvých pohotovostných služieb, zhodou okolností deň pred Štedrým večerom. Na kliniku bola prijatá mladá pacientka s bolesťami brucha, ktorú sme v noci operovali. Vykonával som svoju prvú operáciu – apendektómiu. Asistoval mi môj chirurgický učiteľ a v ten deň aj vedúci chirurgickej služby, prof. MUDr. Juraj Bober, CSc.

Operačná sála je váš druhý domov. Má chirurg s vašimi skúsenosťami pred nejakým zákrokom ešte mimoriadny rešpekt?

Pred každou operáciou by mal mať chirurg rešpekt. Každý, aj ten najmenší výkon si zasluhuje jeho plnú pozornosť a sústredenosť. Dlhé roky takmer denno-denného pobytu na operačnej sále a množstvo skúseností však chirurga naučia ako sa so zodpovednosťou vyrovnávať. Nie, mimoriadny rešpekt nemám, mám však pokoru pred každým pacientom a jeho diagnózou, pretože chirurgia vie často preväpčiť. To ju však na druhej strane robí veľmi zaujímavou a príťažlivou. Tejto pokore sa snažím učiť aj svojich mladších kolegov a spolupracovníkov.

Ako sa zmenila chirurgia v priebehu štyroch desaťročí?

Medicína a s ňou aj chirurgia zaznamenali v posledných desaťročiach obrovský pokrok. A nie len v oblasti terapie, ale hlavne v diagnostike. Rozvoj moderných zobrazovacích metód, stále širšie využívanie počítačovej techniky, ako aj miniaturizácia a znižovanie nepríjemnej záťaže pre pacienta posunuli medicínu výrazne dopredu. V chirurgii je to jednoznačný a rokmi potvrdený trend k miniinvasívnym operačným zákrokom. S výkonným optickým a kamerovým systémom a špeciálnymi inštrumentami v súčasnosti realizujeme rovnaký operačný výkon s oveľa menšou záťažou a bolesťivosťou pre pacienta, než ako to bolo možné v minulosti.

Čo je pre vás aktuálne najväčšou výzvou?

Chirurgia sa v posledných rokoch vyvíja veľmi rýchlo. Mladí lekári sa na operačnej sále prakticky hneď v začiatkoch svojej praxe stretávajú so zariadeniami, systémami a inštrumentami, ku ktorým sme sa my „starší“ dostávali len postupne po rokoch praxe. Myslím si, že bude potrebné nielen veľmi pozorne sledovať pokračujúci technologický vývoj, do ktorého čoskoro veľmi intenzívne zasiahne umelá inteligencia, ale bude dôležité mať aj v budúcnosti zodpovedajúcu a nevyhnutnú prax v klasickej chirurgii realizovanej takpovediac rukami chirurga.

Vaša klinika bola prvým chirurgickým pracoviskom na východnom Slovensku, ktoré v roku 2024 zaviedlo roboticky asistované operácie. Ako sa zmenila vaša každodenná chirurgická prax po zavedení robotického systému?

Miniinvasívnu chirurgiu vykonávame v našej nemocnici už veľa rokov. Zavedenie systému robotickej chirurgie bolo preto logickým a očakávaným pokračovaním tohto vývoja. Po absolvovaní nevyhnutných školení a predpísaných certifikačných skúšok bol nábeh roboticky asistovanej operatívy na našom pracovisku bezproblémový. Nevyhnutným predpokladom bol, samozrejme, záujem akcionára dať tomuto vývoju zelenú kúpou robotického systému a podpora **vedenia** nemocnice pri jeho zavedení do praxe. Dôležité je tiež spomenúť, že tento systém nevyužívame len v chirurgii, ale aj ďalších odboroch, ako urológia, gynekológia a tiež kardiochirurgia, ako zatiaľ jediná na Slovensku.

Aký posun ste odvtedy zaznamenali? Zvýšil sa počet robotických operácií a rozsah realizovaných výkonov? Aké sú vaše ďalšie plány v robotickej chirurgii?

Žiadny robotický systém nerealizuje operačné výkony samostatne, ale je ovládaný a riadený chirurgom. Tak, ako sa zvyšujú skúsenosti našich chirurgov s robotickou operatívou, rozširuje sa aj spektrum operačných výkonov, skracuje sa operačná doba a zvyšuje počet výkonov. Robotické operácie vykonávame prakticky denne. Výstavba novej budovy a rozšírenie prevádzkových priestorov v najbližších dvoch rokoch nám umožnia navýšiť operačné kapacity a realizovať robotické výkony denne na dvoch operačných sálach súčasne.

Ako si udržiavate psychickú odolnosť pri vašej náročnej práci?

Ako ste správne naznačili, okrem fyzickej záťaže je chirurgia veľmi náročná aj na psychickú odolnosť. Súčasťou našej práce sú tiež sklamanie a občas aj neúspechy. Je dôležité sa z nich poučiť, ale nenechať sa nimi takpovediac psychicky zdeptať. Radosť z úspechu, ale ani sklamanie by nemali trvať dlho, lebo každý ďalší pacient si vyžaduje našu plnú sústredenosť a pripravenosť. Vo voľnom čase sa snažím relaxovať prechádzkami v prírode a v posledných rokoch mi veľmi účinne dobíjajú batérie aj moje štyri vnúčatá.

Akú radu by ste dali mladým začínajúcim chirurgom?

Chirurgom sa lekár nestane za rok, ani za päť rokov. Mladým chirurgom by som poradil, aby mali veľa entuziazmu, výdrže a trezlivosti. Čím viac času chirurgii venujú, čím viac vidia na operačnej sále alebo ambulancii, tým viac skúsenosti získajú a tým skôr sa im podarí zvládnuť aj náročné operačné výkony. Pre začínajúceho chirurga je dôležité aj to, na aké pracovisko a do akého kolektívu sa dostane. Pomoc starších a skúsenejších kolegov a ich ochota odovzdávať skúsenosti, je pre každého mladého lekára veľmi dôležitá. Aj keď chirurg nepochybne potrebuje mať výborné teoretické vedomosti a znalosti, operačné zručnosti a chirurgickú prax získa len dlhoročným pobytom na operačnej sále.

Späť

Kontakt pre médiá

Kontakt neslúži na objednávanie pacientov na vyšetrenie, očkovanie, testovanie a zasielanie výsledkov vyšetrení.

Kontakty na všetky spoločnosti a zdravotnícke zariadenia Skupiny AGEL nájdete v zozname spoločností Skupiny AGEL

Autor: Fakultná nemocnica AGEL Košice-Šaca

Prehľad udalostí na štvrtok 5. marca

 5. 3. 2026, 6:30, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Neutrálny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **rektor Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Daniel Pella, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Filozofická fakulta UPJŠ**

Prehľad udalostí na štvrtok 5. marca

E - mail: domred@tasr.sk, tel.: +421 2 59 21 04 58

dispecing@tasr.sk

Technická podpora: 0905/505 721

08.30 Veľtrh vysokých škôl Alma Mater v Banskej Bystrici

Banská Bystrica, hotel Dixon

09.00 Vyhlásenie prezidenta SR Petra Pellegriniho o ukončení disciplinárneho konania voči riaditeľovi SIS

Bratislava, Prezidentský palác, príchod médií je do 08.30 h

text, zvuk, live

09.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Piešťany

Piešťany, Mestská knižnica, zasadacia miestnosť, Školská 19

text

09.00 Rok osláv venovaných 650. výročiu prvej písomnej zmienky o meste

- Deň otvorených dverí samosprávy mesta

Handlová, mestský úrad

text

09.00 Jarné upratovanie v Šali

Šaľa, ZŠ Hollého dvor

09.30 TK ministerky kultúry SR Martiny Šimkovičovej a generálnej riaditeľky Slovenského národného múzea Vierošlavy Bernátovej

Téma: Obnova Múzea Ľudovíta Štúra v Modre

Modra, Múzeum Ľudovíta Štúra, Štúrova č. 84, príchod médií do 09.15 h

text, zvuk, foto

10.00 Živá knižnica - Jej slová, jej príbeh, jej teória

Podujatie Komisie pre rodovú rovnosť na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika** v rámci cyklu podujatí Rovnosť v rôznosti pri príležitosti Medzinárodného dňa žien (8. marec)

Košice, areál **Filozofickej fakulty UPJŠ**, budova Minerva, Moyzesova 9

10.00 TK ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Richarda Takáča

Téma: MPRV SR spúšťa ďalšiu vlnu podpory pre útulky a regióny

Bratislava, MPRV SR, brífingová miestnosť, Dobrovičova č. 12

text

10.00 TK Združenia obcí horného Žitného ostrova pre odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Téma: Ako (ne)riešiť reálnu ochranu zásob pitnej vody na Žitnom ostrove

Informovať budú starostovia obcí Hubice, Kvetoslavov, Mierov, Oľdza, Lehnice, Čakany a Štvrtok na Ostrove

Bratislava, pred Národnou radou SR, Námestie A. Dubčeka č. 1

text, zvuk

10.20 TK Kresťanskodemokratického hnutia

Téma: Slovensko má pri raste platov zatiahnutú ručnú brzdu. Regionálny rozdiel je priepastný.

Informovať bude poslanec NR SR za KDH Rastislav Krátky, poslanec NR SR Jozef Hajko a ďalší poslanci NR SR za KDH a predstavitelia hnutia.

Bratislava, NR SR, tlačová miestnosť, Námestie A. Dubčeka č. 1

text, zvuk

10.30 TK Hnutia Slovensko a strany Za ľudí

Téma: Dôkaz, že vláda doslova prežíra peniaze ľudí. Vojenským špeciálom sa nevyváža len Robert Fico.

Informovať bude Július Jakab a Veronika Remišová.

Bratislava, centrála Hnutia Slovensko, Zámocká č. 14

10.30 TK strany Sloboda a Solidarita

Téma: Európske peniaze pre východ - vláda nekoná

Informovať budú predseda SaS Branislav Gröhlting, podpredseda SaS Marián Viskupič a odborník SaS na dopravu Peter Báthory.

Bratislava, Liberálny dom, Priemyselná č. 8

text, zvuk

11.00 TK ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR Erika Tomáša, ministra cestovného ruchu a športu SR Rudolfa Huliaka a predsedu Slovenského paralympijského výboru Jána Riapoša

Téma: Zriadenie športového centra pre parašportovcov a deafšportovcov pod Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny

Informovať bude aj Veronika Vadovičová - paralympijská reprezentantka v športovej streľbe

Bratislava, MPSVR SR, brífingová miestnosť, prízemie, Špitálska č. 4

text, video, zvuk, foto

11.00 TK Matice slovenskej a spoločnosti Neografia, a.s.

Téma: Reštrukturalizácia spoločnosti Neografia, a.s. -aktuálny stav, ďalší postup a výzva na zachovanie strategickej výroby v regióne Turiec

Informovať budú predseda Matice slovenskej Marián Gešper a generálny riaditeľ a podpredseda predstavenstva Neografia, a.s. Michal Tkáč

Martin, Neografia a.s., Sučianska 1

text, video, zvuk, foto

11.30 TK predsedu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory Petra Mihóka a predsedu Predstavenstva SOPK Žilinskej regionálnej komory Pavla Viteka

Téma: Zhromaždenie delegátov SOPK ŽRK

Žilina, ŽRK SOPK, Háľkova č. 31

text, zvuk

12.00 TK hnutia Progresívne Slovensko

Téma: Diabolský plán Roberta Fica na znefunkčnenie Európskej prokuratúry.

Informovať budú predseda PS Michal Šimečka a podpredsedníčka poslaneckého klubu PS a Výboru NR SR pre európske záležitosti Beáta Jurík.

Bratislava, centrála hnutia, Štúrova č. 4, vchod z Jesenského ulice

text, zvuk

12.45 TK Divadla Pavla Országha Hviezdoslava

Téma: Premiéra inscenácie Anton Pavlovič Čechov: Tri sestry

11.00 h - verejná generálka

Bratislava, DPOH, 1. poschodie, foyer, Laurinská č. 20

text, video, zvuk, foto

14.00 Ženy našej univerzity, ktoré menia svet - otvorenie výstavy

Výstavu medailónov žien - vedkýň pri príležitosti Medzinárodného dňa žien (8. marec) otvorí **rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika Daniel Pella**

Výstava potrvá do 31. marca

Košice, **UPJŠ**, rektorát, vestibul, Šrobárova 2

text

14.00 Otvorenie zmodernizovaného RDG pracoviska v Lučenci

Lučenec, Všeobecná nemocnica s poliklinikou, chirurgický pavilón, Námestie republiky 15

text, zvuk

14.00 Prezident SR Peter Pellegrini sa zúčastní na slávnostnom akte umiestnenia "glajchy" na stavbe novej Univerzitnej nemocnice sv. Martina

Martin, Univerzitná nemocnica sv. Martina, Malá hora 9

text, zvuk, foto

16.30 Prednáška Andreja Bendíka nadväzuje na jeho výstavu Obrazy starého Slovenska - hrady, zámky, mestské opevnenie, paláce, kaštieľ a kúrie na historických fotografiách

Výstava potrvá do 5. apríla

Martin, Múzeum Andreja Kmeťa, Ulica A. Kmeťa 20

17.00 Beseda s autorom Gabrielom Točkom

- súčasťou bude prezentácia autorovej knihy Vivat Zobor!

Nitra, Ponitrianske múzeum, Veľká dvorana, 1. poschodie, Štefánikova trieda 1

18.00 Vernisáž Umenie nebude ticho: Počas rozpadu: 0. ročník rekreačného a oddychového umenia

Výstava potrvá do 29. marca

Bratislava, Staromestská galéria Zichy, Ventúrska 9

18.00 Literárny večer Rakúskeho kultúrneho fóra pri príležitosti Medzinárodného dňa žien: Ostblockherz (Srdce východného bloku)

- čítanie a diskusia s rakúskou autorkou Didi Drobnou

Bratislava, Rakúske kultúrne fórum, Hodžovo námestie 1/A

18.00 Farby myšlienok - vernisáž

Otvorenie výstavy výtvarníčky Viery Čapkovej

Výstava potrvá od 6. marca do 28. marca

Modra, Kaštieľ Modra, Horná 20

18.00 Festival Ženy v umení (5. - 8. marca)

Multižánrový festival zameraný na osobné príbehy tvorivých žien etablovaných v profesionálnom umeleckom svete

Trenčín, Kultúrno-kreatívne centrum Hviezda, Kniežata Pribinu 197/3

18.00 Ladislav Kužela: Keď sa brucho nadúva - uvedenie knihy a diskusia

Sprievodca pre brucho bez bublín a myseľ bez starostí

Bratislava, OC Nivy, kníhkupectvo Martinus

19.00 Slam Poetry v Soge - diskusia

Diskusia pri príležitosti desiateho výročia slamovej scény na Slovensku

Bratislava, Aukčná spoločnosť Soga, Medená 16

19.00 Koncert v podaní Štátneho komorného orchestra Žilina s názvom Známe klavírne diela a piesne

Diriguje František Macek

Žilina, Dom umenia Fatra, Jozefa Vuruma 4

Správy ekonomického charakteru vydá ekonomická redakcia TASR.

Informácie o očakávaných udalostiach nájdete aj v aplikácii TASR Kalendárium na adrese kalendarium.tasr.sk

vgr lt

Autor: LT

UPJŠ v Košiciach otvorila výstavu venovanú vedkyniam

📅 5. 3. 2026, 14:56, Zdroj: tasr.sk 📄, Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Autor: TASR, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Daniel Pella, Renáta Oriňaková, Laura Hoľanová, hovorca UPJŠ OR hovorkyňa UPJŠ, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 2 670 GRP: 0,06 OTS: 0,00 AVE: 252 EUR

UPJŠ v Košiciach otvorila výstavu venovanú vedkyniam

Košice 5. marca (TASR) - **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ)** v Košiciach vo štvrtok otvorila výstavu s názvom Ženy našej univerzity, ktoré menia svet. Súčasťou expozície sú medailóny 13 vedkýň, ktoré výrazne pozdvihli vedeckú úroveň na univerzite a inšpirovali ďalšie generácie vedcov, doktorandov a študentov. TASR o tom informovala **hovorkyňa UPJŠ Laura Hoľanová**. Výstavu pripravili pri príležitosti blížiaceho sa Medzinárodného dňa žien. Nemá byť len oslavou vedeckej práce, ale aj pripomienkou toho, že vedecké bádanie prináša okrem teoretických poznatkov predovšetkým inovatívne a udržateľné riešenia pre každodennú prax v rôznych oblastiach. Prorektorka pre vedu, výskum a agendu projektov na **UPJŠ Renáta Oriňaková** spresnila, že prijali viaceré nominácie vedkýň z jednotlivých fakúlt univerzity. Cieľom bolo zviditeľniť príbehy žien, ktoré výrazným spôsobom formovali vedu a výskum, inovovali vzdelávanie, reprezentovali univerzitu na domácich i zahraničných podujatiach, získali viaceré ocenenia a svojím výskumom prispeli k zlepšeniu kvality života v spoločnosti. „Chceli sme poukázať na kontinuitu a diverzitu ženskej sily v akademickom prostredí - od skúsených profesoriek, ktoré budovali základy našej excelentnosti, etablovaných vedkýň, ktoré sú na vrchole svojej kariéry, až po talentované mladé vedkyne, ktoré sú príslubom úspešnej budúcnosti našej inštitúcie,“ priblížila Oriňaková, ktorá iniciovala výstavu. „Naša univerzita nie je len miestom vzdelávania, je to živý priestor, v ktorom ženy - od talentovaných študentiek až po emeritné profesorky - búrajú stereotypy a menia tvár slovenskej i svetovej vedy,“ povedal rektor **Daniel Pella** s tým, že **UPJŠ** je hrdá na to, že v jej radoch pôsobia vedkyne, ktoré svojou odbornosťou, integritou a tvrdou prácou posúvajú hranice poznania. „Táto výstava je vyjadrením nášho

hlbokého rešpektu nielen k ich vedeckým objavom, ale aj k ich nezastupiteľnej úlohe v procese odovzdávania cenných vedomostí budúcim generáciám," dodal. Výstavu otvorili vo vestibule Rektorátu **UPJŠ**, inštalovaná bude do konca marca. Sprístupnená bude aj online na webovej stránke **UPJŠ**. sem ima

Autor: TASR

Košice

5. 3. 2026, 14:56, Zdroj: [bleskovky.zoznam.sk](#), Vydavateľ: Zoznam, s.r.o., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Laura Holánová, hovorca UPJŠ OR hovorkyňa UPJŠ, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 15 561 GRP: 0,35 OTS: 0,00 AVE: 242 EUR

Košice

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ) v Košiciach vo štvrtok otvorila výstavu s názvom Ženy našej univerzity, ktoré menia svet. Súčasťou expozície sú medailóny 13 vedkýň, ktoré výrazne pozdvihli vedeckú úroveň na univerzite a inšpirovali ďalšie generácie vedcov, doktorandov a študentov. TASR o tom informovala **hovorkyňa UPJŠ Laura Holánová**.

Taliansky politický filozof Michele Fiorillo: Občianska angažovanosť by mala byť v európskych inštitúciách vyššia

5. 3. 2026, 15:34, Zdroj: [kosiceonline.sk](#), Autor: Dominika Brečková, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 3 083 GRP: 0,07 OTS: 0,00 AVE: 269 EUR

Taliansky politický filozof Michele Fiorillo: Občianska angažovanosť by mala byť v európskych inštitúciách vyššia

Posilnenie priamej a deliberatívnej demokracie sa môže rodiť aj v školských laviciach. Podľa odborníka vo vzdelávacom procese chýba predmet, ktorý by žiakom priblížil pôsobnosť Únie.

Uplynulý týždeň sa na pôde **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** diskutovalo aj o kríze európskej demokracie. Diskusia s talianskym politickým filozofom Michele Fiorillom otvárala aktuálne témy občianskej nedôvery voči členským inštitúciám. Odborník študentskej verejnosti vysvetlil, že v čase čoraz nebezpečnejšieho globálneho neporiadku je potrebné dosahovať silnejšiu a demokratickejšiu Úniu, ktorá bude zároveň vyhlídkou na mierový svet riadený právnym štátom.

„Demokracia je silou ľudí, ktorí sa môžu zapojiť do nejakého spoločného občianskeho dobra. Najväčšou výhodou Európskej únie je práve sila, ktorá sa spojí v jedno pomyselné telo tak, aby nastoľovala mier. Angažovaná verejnosť by tiež mala mať väčšiu právomoc pri európskych rozhodnutiach. Je dôležité, aby sa ľudia z každého členského štátu zapojili. Existuje na to aj Európska občianska iniciatíva,“ uviedol Fiorillo.

Michelle Fiorillo:

Ak by ste sa zamýšľali nad tým, ako sa zapojiť do občianskej iniciatívy, ktorá môže ovplyvniť aj legislatívny proces, taliansky politický filozof nám poskytol aj návod:

„Ak zhromaždíte jeden milión podpisov z najmenej siedmich rôznych členských štátov, následne môžete predložiť návrh na tému, ktorej legislatívny proces predkladá Európska komisia. Pomôžu vám aj občianske panely európskych obyvateľov. Išlo o nedávne zavedenie občianskeho zhromaždenia, kde sa vybraní občania zapájajú do aktuálnych tém. Vzniklo to ako odpoveď na tlak občianskej spoločnosti.“

Michelle Fiorillo:

Do angažovanosti sa môže zapojiť naozaj každý z nás. Ide o podobné žrebovanie pri rozhodovaní o demokracii, ktoré sa uplatňovalo už v antickom Grécku.

„Každý občan sa môže zapojiť do európskeho občianskeho panelu. Funguje to podobne ako demokratická voľba v Aténach z minulosti. Každý občan môže byť zo zákona zaradený do kategórie, kde sa môže zúčastniť týchto občianskych panelov. Môže sa to stať vám i každému Európanovi. Rovnako svoje pripomienky môžete vyjadriť aj na platforme pre zapojenie občanov,“ vysvetlil taliansky politický filozof.

Michelle Fiorillo:

Taliansky politický filozof Michele Fiorillo: Účasť občanov na dani v Európe by mala byť aktívnejšia / [facebook.com/cerehis](#)

Prednášky sa zúčastnili prevažne študenti z filozofických a dejepisných odborov, ktorí si pochvaľovali najmä to, že sa dozvedeli o nových iniciatívach zo strany občanov.

Anketa:

Posilnenie priamej a deliberatívnej demokracie sa môže rodiť aj v školských laviciach. Podľa Fiorilla vo vzdelávacom procese chýba predmet, ktorý by žiakom priblížil pôsobnosť Únie.

„Do takejto výučby by sa mal zapojiť každý členský štát vrátane Slovenska a Talianska. Je dôležité, aby sme najmä mladým občanom priblížili fungovanie Európskej únie a na to potrebujeme európsku občiansku výchovu v školských osnovách. Existujú aj programy ako Erasmus plus, ktoré umožňujú zažiť európske projekty. Každý mladý človek je dôležitou súčasťou európskej demokracie.“

Michelle Fiorillo:

Prednášku zastrelila riaditeľka Centra pre religionistiku a historické štúdiá Zdenka Bencúrová. Ide o priateľskú spoluprácu zo Sardínie, ktorej cieľom je prinášať cenné politické vedomosti študentom. Diskusia sa uskutočnila nielen v Košiciach, ale aj v Bratislave.

„Myslím si, že je veľmi dôležité v dnešnej dobe vzdelávať v oblasti občianskych práv v rámci Európskej únie a demokratických hodnôt. Táto prednáška bola dôsledkom partnerstva, ktoré vzniklo na Sardínii v hlavnom meste Cagliari, kde som sa zúčastnila školenia Erasmus plus, ktoré bolo zamerané práve na demokratické hodnoty a tam sme sa spoznali s pánom Fiorillom a dohodli sme sa na tejto spolupráci,“ vysvetlila Bencúrová.

Panel európskych občanov, ktoré spájajú náhodne vybraných občanov zo všetkých členských štátov i spoločenských vrstiev sú malým pozitívnym krokom, ktorý dláždí cestu pre potenciálne vytvorenie stáleho Európskeho zhromaždenia občanov. Aj uplynulé podujatie na pôde **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** tak bolo výsledkom záujmu mladých študentov o dianie v európskych inštitúciách.

Autor: Dominika Brečková

Weekend: Get your skis ready, winter is not going anywhere ☑

☑ 5. 3. 2026, 15:35, Zdroj: spectator.sme.sk ☑, Vydavateľ: Petit Press, a.s., Autor: Matúš Beňo, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Pavol Jozef Šafárik University in Košice

Dosah: 4 960 GRP: 0,11 OTS: 0,00 AVE: 330 EUR

Weekend: Get your skis ready, winter is not going anywhere

Here's what to do during the weekend of 6-8 March.

TOP PICK

Winter Grape festival

The winter edition of the popular Grape music festival is back. On Friday and Saturday, skiers at the Kubínska hoľa resort can look forward to performances by well-known Slovak acts and bands, as well as – for the first time – a foreign headliner: British drum and bass producer 1991.

In addition to the concerts, the programme includes sports activities such as a ski-alpine climb and a slalom race. The festival area will also feature partner zones, a large heated gastro tent, street food stalls and the opportunity to test snowboards. Click here to learn more.

SPORT

Skiing competition

This weekend, the Strachan ski resort in the High Tatras will be holding the 17th edition of its annual two day skiing competition for everyone regardless of age and skill. The goal is to show what you can do on the slope, have fun and soak in the atmosphere. The registration can be done online . You can also look forward to a party in the resort.

Skiing marathon

Is heading downhill not quite your thing? Then a 24-hour cross-country skiing marathon taking place this Friday and Saturday in Banská Bystrica might be more up your alley. The first edition of the event promises a great atmosphere and a rewarding challenge for participants. Registration is required, either in advance online or on site. Find out more here .

MISCELLANEOUS FUN

A day for mineral lovers

One of the largest exhibitions of its kind in Slovakia, the international exhibition of minerals, fossils, and jewellery from precious and decorative stones called Bratislavské mineralogické dni (Bratislava Mineral Days) will take place this Saturday starting at 9:00 in the Dom kultúry Ružinov culture house. Exhibitors will offer visitors a glimpse into the world of inanimate nature. Admission is €3. For more

information, [click here](#) .

And if you want to read more about the minerals in Slovakia, we have you covered . Also, recently a new mineral was discovered near Betliar .

Celebrate pop culture

From Friday to Sunday, the town of Prešov will be the place to be for fans of comic books, sci-fi, fantasy, horror, anime and all things pop culture. The 14th edition of the Pegascon festival offers three days packed with workshops, lectures, games, meetings with authors, theatre performances and more. [Click here](#) to learn more.

More green in your life

Do you have books at home you've already read, or plant cuttings, seeds or grafts that could brighten someone else's space – and would you like to swap them for something new? Then don't miss two SWAP events taking place this weekend.

First up is Banská Bystrica, hosting two events: one on Friday at the Library of the Central Slovak Gallery and another on Sunday at the 365.labb venue . At both, you can bring and exchange plants as well as books.

Meanwhile, in Prievidza, a plant SWAP will be held at the Upper Nitra Library on Friday and Saturday. [Click on the individual venues](#) to learn more.

Beyond the boundaries

Discover the Himalayas, Patagonia, Bhutan, the Sahara, Greenland and Kyrgyzstan through eight short films screened as part of the Expedition Camera 2026 festival. The event takes place on Friday in Kanianka and on Sunday in Martin and Poprad.

The programme includes stories of a five-month trek across Patagonia, the physical and mental toll of one of the world's toughest ultramarathons, and much more. [Click here](#) , [here](#) and [here](#) to learn more.

Lego exhibition

The Slovak Technical Museum in Košice is hosting a special exhibition titled Legoworld According to Samko, featuring dozens of Lego models created by Samuel Dečo, a young man with autism spectrum disorder. The exhibition aims to show that autism is not an obstacle to creativity or success. It also offers visitors the opportunity to learn more about the condition and about organisations that support people with autism and their families. [Find out more here](#) .

SOMETHING BEAUTIFUL TO LOOK AT

Orchids in a botanical garden

This Sunday is the last opportunity to visit the botanical garden of **Pavol Jozef Šafárik University in Košice**. Until 8 March, the garden is showcasing a rich collection of orchids, some of which can even be purchased to start your own little home garden. [Find out more here](#) .

MORE AND UPCOMING EVENTS

2-8 March: Slovak Library Week across across Slovakia

6 March: In the footsteps of dinosaurs workshop in Košice

7 March: Karaoke with Danny in Košice

8 March: Concert at the Tatra Ice Cathedral in the High Tatras

11-17 March: Febiofest film festival in Bratislava

19 March - 16 April: Hudobná Jar music festival in Nitra

20-22 March: Hriňovské Dni Divadla theatre festival in Hriňová

21 March: Board gaming event in Košice

21 March: Plastic Model Show in Svit

25-29 March: Hory a Mesto adventure festival in Bratislava

26-28 March: Litera book festival in Nitra

27 March: A Night With Andersen event across Slovakia

27-29 March: AnimeShow international pop culture festival in Bratislava

27-29 March: Planetarium and Observatory Day across Slovakia

BEFORE YOU GO

WHAT TO DO IN BRATISLAVA: Back the national basketball team, swap books (and clothes), and remember – art will never be silent .

WHAT TO BE HAPPY ABOUT: It is not every day that a Slovak park competes on the international stage , so this week that is something to celebrate. (My colleague Liza Blahodaroova has more good news .) And if you are in Nitra, make sure to take a walk there.

WHAT TO READ: Barrelling through the Slovak countryside at twilight, a nearly empty train carried an unusual passenger. Deep into the Covid pandemic, a bearded Englishman named Sam Bennetts was travelling across the country with a peculiar mission .

WHAT TO TRY: A giant bench in northern Slovakia. My colleague Radka Minarechová has more .

WHAT TO EXPLORE: A wooden church, again in northern Slovakia. Here are some facts about its history.

WHAT TO LEARN: The problem with common sense is that it is often our beliefs, says in an interview psychologist Vladimíra Kurincová Čavojová , who studies why people are influenced by social identity, cognitive biases, and conspiracy theories.

That ' s it for this week. Take care, have a wonderful weekend.

Autor: Matúš Beňo

Právne poradenstvo poskytujú zadarmo

5. 3. 2026, 17:29, Relácia: **Správy RTVS z regiónov**, Stanica: **STVR 24**, Vydavateľ: **Slovenská televízia a rozhlas**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika**
AVE: 5910 EUR

[strojový prepis] ...Právne poradenstvo poskytujú zadarmo Ivana Leferovičová, moderátorka Študenti práva na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** opäť pomáhajú riešiť obyvateľom Košíc právne problémy. Projekt bezplatnej študentskej poradne už má svoju tradíciu. Za päť rokov sa študentom podarilo pomôcť približne osemdesiatke klientov....

Prvé dámy za volantom na ceste k väčšej emancipácii žien

6. 3. 2026, Zdroj: **Pravda**, Strany: **41, 42, 43**, Vydavateľ: **OUR MEDIA SR a. s.**, Autor: **Vladimír Jancura**, **vjancura@pravda.sk**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika**
Dosah: 253 065 GRP: 5,62 OTS: 0,06 AVE: 11017 EUR

Prvé dámy za volantom na ceste k väčšej emancipácii žien

Rubrika: história

Nech sa páči, dámy, náš motoklub je pre vás otvorený! Pred sto rokmi umožnili prvýkrát členstvo v automobilových spolkoch a kluboch aj českým a slovenským ženám. Tým sa naplno legalizovali ich vodičské práva. Bol to nesporný pokrok v emancipácii nežného pohlavia, najmä ak si uvedomíme, že v takej Saudskej Arábii zrušili zákaz šoférovať ženám iba pred ôsmimi rokmi. Nezaškodí si to pripomenúť aj v predvečer medzinárodného sviatku žien.

Začal s tým motoklub v severočeských Litoměřiciach, keď schválil svoje nové stanovy, ktoré umožňovali členstvo aj ženám. Nasledovali ho ďalšie motoristické spolky po celej republike. V metropole Slovenska pôsobil vtedy Motoklub Bratislava. Z dobovej tlače vysvitá, že zapísať do klubu sa dalo za 30 korún a ročný príspevok bol 60 Kčs. Ženy mali polovičnú zľavu.

Ale byť členom takéhoto spolku prinášalo aj nemalé výhody. „Obstaráva svojim členom triptiky a carnety, dodáva poukážky na benzín za znížené ceny a vymáha pre svojich členov značné zľavy pri uzávierkach poistení proti povinnému ručeniu, úrazom a haváriám v poisťovni Slávia,“ čítame v stanovách spolku.

Vraj čo to boli triptiky a carnety? Dokumenty, v podstate také „cestovné pasy“ pre autá a motocykle, ktoré zaručovali bezproblémový presun týchto strojov z jedného štátu do druhého.

Motoklub vám okrem toho bezplatne poradil, kde sa môžete zapísať na „šoférsky náukobeh“. Tak vtedy volali vodičské kurzy. Slovenčina si vtedy vypomáhala pri pomenúvaní nových javov buď preberaním cudzích slov, alebo vymýšľaním vlastných.

Auto–škola (písala sa cez pomlčku) Františka Kutschera v Bratislave na Grösslingovej ulici usporadúvala „náukobehy“ nielen pre pánov, ale aj dámy. A učila ich dokonca aj opravám „všetkých typov automobilov“. Aspoň to sľubovala vo svojej reklame.

Dĺžka kurzu nebola pevne stanovená zákonom tak striktné ako dnes. Prispôbovala sa tomu, či ste boli amatér či amatérka alebo budúci profesionál či profesionálka. Väčšina kurzov trvala štyri až osem týždňov. Niektoré auto–školy však organizovali aj dvojtýždňové intenzívne kurzy pre pánov a dámy z vyšších kruhov, vyžadovali si však každodennú prítomnosť v triede, dielni alebo na praktickej jazde. Bežné „náukobehy“ sa konali dva– až trikrát týždenne.

A cena šoférskeho „náukobehu“? Už vtedy to nebol lacný špás. Stál v rozmedzí od 500 do 800 Kčs. Pre porovnanie, priemerný mesačný plat robotníka sa pohyboval okolo 500 – 600 korún, zatiaľ čo úradník zarábala približne 1 000 až 1 500 Kčs. Ženy platili o čosi menej, lebo spravidla nepreberali technické predmety a opravy.

Výnimkou bola zrejme Bratislavčanka Mila Stromeková, ktorá si vedela bravúrne poradiť aj s opravou niektorých porúch na svojom automobile. O nej si musíme teraz povedať viac, lebo už pred 100 rokmi patrila medzi hviezdy československého dámskeho motorizmu. V roku 1926 to o nej napísal prestížny trojjazyčný časopis Sport und Auto.

Zabudnutá moto lady

Už do roku 1926 sa Mila Stromeková, rodená Englertová zúčastnila dvadsiatich motoristických pretekov a z viacerých si doniesla prvú cenu, informoval časopis. Popularitu si vyslúžila tým, že zvládla aj dlhšie trasy, napríklad cestu do Švajčiarska.

„Dokázala nielen riadiť rýchlostné stupne, stláčať plynový pedál, zatáčať a brzdiť, ale byť aj automechanikom.“ Za to všetko ju vychválil magazín Sport und Auto.

Ako sa mladá Bratislavčanka vôbec dostala k motorizmu? Odpoveď ponúka jej životopis. Bola sestrou úspešného automobilového pretekára, takisto Prešpurčana Augusta Englerta. Ten bol jedným z prvých predajcov áut v Bratislave. Navyše, jeho sestra Mila sa stala manželkou Jozefa Stromeka, zástupcu rakúskej automobilky Steyr na Slovensku. Manžel ju zapojil do činnosti viedenského Touring–Clubu, ktorý združoval rakúsku motoristickú elitu, nebol však vyslovene športovým, ale aj spoločenským klubom.

Stromeková sa zúčastňovala aj na jeho podujatiach, napríklad v roku 1928 úspešne pretekala v Budapešti na aute Steyr XII. O rok neskôr vyhrala cenu v kategórii áut nad 2 000 ccm (vtedy najvýkonnejšie stroje) za Motoklub na trase Bratislava – Teplice – Šanov – Piešťany. V tejto kategórii bojovala Stromeková s mužmi ako jediná žena.

Čo to boli za preteky? Šlo o tzv. hviezdicovú jazdu, preteky, v ktorých si každý účastník mohol zvoliť trať ľubovoľne, len musel dodržať predpísaný hodinový priemer a na minútu presne musel v jeho rámci dôjsť do cieľa. Za zdržanie sa mu odrátavali body.

To už jazdila na najnovšom modeli Steyra (XVI.). Bol to luxusný šesťvalec, ktorého cena sa na československom trhu pohybovala okolo 120–tisíc korún. Približne toľko vtedy stála luxusná vila v Bratislave. Ľudová Tatra 12 bola päťkrát lacnejšia. Kvalifikovaný robotník vtedy u nás zarábala okolo 1 000 korún mesačne.

Asi vrchol kariéry dosiahla Stromeková v roku 1933, keď vyhrala dámsku jazdu vo Viedni v triede nad dva litre. V tom istom roku dostala aj najvyššie klubové vyznamenanie.

Z vtedajších fotografií na nás hľadí elegantná dáma s nakrátko ostrihanými vlasmi (androgýnnny módný štýl Garçonne), ktoré si pri pretekoch skrývala pod koženú motoristickú kuklu. Verejnosť ju najčastejšie videla v štýlovom športovom oblečení – v koženom kabáte alebo overale s veľkými okuliarmi na čele. V motoristických časopisoch bola jej podoba neoddeliteľne spätá s luxusným Steyrom alebo malým kabrioletom Praga Piccolo.

Je však namieste otázka, či Stromeková bola viac slovenskou alebo rakúskou pretekárkou. V každom prípade išlo o u nás ojedinelý zjav. Volali ju „moto–lady“. V slovenských reláciách bola takmer taká populárna ako automobilová pretekárka Eliška Junková–Khásová v Čechách. O Junkovej povychádzali knihy, o Stromekovej vieme dodnes veľmi málo.

Ostatné slovenské pretekárky z tých čias súťažili v nižších kategóriách a predovšetkým s oveľa lacnejšími strojmi.

Napríklad Žilínčanka Ema Černá nemala zrejme také bohaté zázemie, aby si dovoľila jazdiť na niečom drahšom, ako bolo Aero 662 (typ 18) za 22 300 korún. Aj to naň presedlala až v roku 1932, dovtedy pretekala na výkonných motorkách so sajdkami spravidla značky Ariel alebo Jawa za 16– až 18–tisíc korún. Podobne na tom boli ďalšie slovenské pretekárky: Elza Petrovská, Ľudmila Odehnalová alebo

Marketa Szulovská.

Ale dosť bolo pretekárov. Uplatnili sa Slovenky za prvej republiky už aj ako šoférky – profesionálky?

Kto bola Helena Rezsöová

Táto otázka ešte iba čaká na svojho bádateľa, ale netreba mať veľké oči – takýchto žien vtedy u nás nebolo veľa. A nielen u nás. Ak dnes zabezpečujú sektor dopravy v spoločnej Európe až z jednej štvrtiny ženy, pred sto rokmi išlo o výnimočné zjavy.

Stačí povedať, že vôbec prvou vodičkou autobusu na našom kontinente bola Berta Perssonová. Na švédskom ostrove Gotland jazdila na svojom 14-miestnom autobuse značky Chevrolet od roku 1927. Podľa švédskej historičky Camilly Bergvallovej získala Berta vodičský preukaz o dva roky skôr, ale až na treťi pokus.

„Skúšobný komisár ju predtým dvakrát vyhodil len preto, že bola žena,“ píše Bergvallová. „Na tretiu skúšku si preto do autobusu posadila niekoľko mužských kolegov ako svedkov svojej zručnosti, čím komisára donútila uznať jej schopnosti.“

Nevieme presne, ktorá žena sa u nás posadila za volant autobusu, ale je pravdepodobné, že ňou bola Helena Rezsöová zo Šóku (dnes Selice pri Šali). Usudzujeme tak na základe správy objavenej v Slovenskom denníku v roku 1932. Správu uverejnili len preto, že pani Helena sa dostala pred Krajský súd v Nitre za autonehodu zo 17. mája 1931. Vtedy zrazila svojím autobusom bicykel, na ktorom sedeli bratia Pavel a Vendelín Mészárovc. Prvý z bratov vyviazol s ľahším zranením, ale Pavel bol na mieste mŕtvy.

„Obžalovaná popierala svoju vinu a bránila sa tým, že dávala výstražné znamenia,“ informoval denník. „Bicykel šiel vraj po nesprávnej strane hradskej, a tak došlo pri zatáčke k nešťastiu.“

Súd uznal Rezsöovú za vinnú, ale asi prihliadal na poľahčujúce okolnosti. Dva mesiace nepodmienečne pri usmrtení bicyklistu sa zdá byť veľmi málo z dnešného hľadiska, ale v tých časoch takéto nízke tresty pre účastníkov cestnej premávky aj pri ťažkých haváriách bývali bežné. Ba v zahraničí mohli vyjsť z toho dokonca bez trestu.

Jeden prípad za všetky, zato týka sa Slovenska a našej „ženskej“ témy. V apríli 1928 zrazilo auto riadené Minnie Goldbergovou v Los Angeles významného československého geografa a geológa Jiřího Viktora Daneša. Ako uvádza český historik Jiří Martinek, profesor Karlovej univerzity bol v USA na služobnej ceste, prechádzal práve cez ulicu a vošiel do dráhy prechádzajúcemu vozidlu.

Vyšetovanie ukázalo, že Daneš prechádzal mimo priechodu pre chodcov. Súd klasifikoval nehodu ako nešťastnú udalosť bez preukázateľného trestného úmyslu alebo hrubej nedbalosti, čo v Kalifornii vtedy nevedlo k uväzneniu. Tieto informácie máme z tamojšej dobovej tlače. Minnie Goldbergovú polícia ani nezadržala. Vina za autonehodu sa vtedy v USA najčastejšie pripisovala chodcom (tento fenomén dostal dokonca špeciálne pomenovanie „jaywalking“ – neopatrné či nezákonné prechádzanie chodcov cez cestu).

Profesor utrpel smrteľné zranenia, mal vtedy len 47 rokov a bol na vrchole svojej vedeckej kariéry. Veľkými písmenami sa zapísal aj do dejín Slovenska. Položil základy slovenskej geomorfológie a krasológie (vedy o krasoch). Výrazne sa podieľal napríklad na výskume jaskyne Domica.

Kto z koho: chodci vs. automobilisti

Smrteľná nehoda cyklistov po zrážke s autobusom Heleny Rezsöovej neprosperala reputácii prvých „dám za volantom“ na Slovensku. Muži ich považovali za nežiaducu konkurenciu v doprave a podceňovali ich schopnosti, slovenské ženy zase tradične neboli rady – jemne povedané – ak niektorá z nich príliš vyčnievala z radu.

Ako píše historik automobilizmu Miroslav Sabol z SAV, „väčšina obyvateľstva hľadala na automobil ako na nedemokratický dopravný prostriedok“ a „individuá za volantom vnímala ako osoby so snahou povyšovať sa nad ostatných“.

Podľa Sabola sa verejnosť rozdelila na automobilistov a chodcov. Prevládajúci pohľad zaznamenali aj vtedajšie médiá:

„Veľká nedisciplinovanosť chodcov veľmi sťažuje automobilistovi jazdu cez mesto. Menovite naše krásne dámy rady stoja v jazdnej dráhe a nedajú sa v rozhovore rušiť ani najalergickejšími trúbením.“

A typický názor chodcov na motoristov? „Robia pri jazde mestom priam pekelný hluk ako zo strojových pušiek. Svojimi bláznivými jazdami ohrozujú slušných ľudí a násilím rozmnožujú počet odporcov ich pekelných strojov.“

Ženy sa vtedy považovali za nesúce vykonávať „čisto“ mužské povolania. A medzi takéto patrili nielen šoférske, ale – čuduj sa svete – i sudcovské. A to bez ohľadu na to, že ukončili sudcovské skúšky a v slovenskej justícii akútne chýbali sudcovia.

V marci 1930 zorganizoval denník Slovák anketu k vyhláseniu vtedajšieho ministra spravodlivosti ČSR, že vzhľadom na situáciu treba obsadzovať voľné sudcovské miesta aj ženami – právničkami. V ankete odznel aj názor istého sudcu krajského súdu, odvolávajúceho sa

na biologicko–fyziologickú osobitosť ženy: „Ako môže zastávať takéto zodpovedné miesto bytosť, ktorá býva raz v mesiaci nenormálna?“ pýtal sa tento mudrlant.

Za týchto okolností môžeme označiť úsilie prvých slovenských „dám za volantom“, najmä tých profesionálnych, nielen za statočné a priekopnícke, ale i nadmieru odvážne.

Medzitým nastalo oživenie motorizmu. Osobné automobily sa stali dostupnejšími. Mikuláš Jančura, automobilový historik z **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, to vysvetľuje zmiernením colnej politiky, zrušením dane z prepychu a poklesom nadobúdacích cien áut v dôsledku racionalizácie ich výroby.

Pomer dovezených áut a vozidiel vyrobených v domácich automobilkách sa postupne vyrovnal, cena klesla na polovicu, v priemere na 25–tisíc korún.

V roku 1928 už na Slovensku evidovali 2 141 osobných automobilov (v Čechách a na Morave – 7 237). V nasledujúcom roku pripadalo jedno osobné auto v ČSR na 243 obyvateľov a v roku 1933 na 99.

Pravda, veľká hospodárska kríza trend motorizácie spomalila, ale aj tak sa Československo vyrovnalo v množstve áut na počet obyvateľov Taliansku.

Aký bol podiel žien medzi vodičmi, koľko z nich malo aj skúšky a „šoférsky list“, ako sa vtedy nazýval vodičský preukaz, to žiadne dobové štatistiky nezachytili. Máme len kvalifikované odhady historikov. Podľa nich tvorili ženy medzi vodičmi v ČSR v polovici 30. rokov 8 až 10 percent, čo bolo takmer trikrát viac ako desať rokov predtým. Dosť na to, aby v niektorých autokluboch vznikali ženské sekcie.

„Keď ženy sadnú za volant, rodinný aj verejný priestor sa tým nanovo rodovo predefinuje,“ tvrdí neurovedkyňa Deborah Clarkeová z Oxfordskej univerzity. Automobil sa podľa nej stal „infraštruktúrou zrovnoprávnenia žien s mužmi“.

Nástup žien za volantom do predtým vyslovene mužských profesií v doprave znamenal, že celé jedno odvetvie sa muselo prispôbovať ich rastúcim požiadavkám. „Skutočná emancipácia žien sa vlastne začala v oblasti mobility a logistiky,“ myslí si ďalšia britská bádatelka Margaret Walshová, autorka podnetných štúdií z hospodárskych a sociálnych dejín.

Heslo dňa: Ženy na traktory!

Dodnes nevieme, či si prvá slovenská taxikárka, vodička nákladiaka alebo traktoristka sadla za volant už pred druhou svetovou vojnou. Historické výskumy na túto tému chýbajú.

Je dosť pravdepodobné, že prvé traktoristky zložili vodičské skúšky už v „náukobehoch“, ktoré organizovalo v 30. rokoch Centrálné roľnícke družstvo v Bratislave. Väčšinou išlo o dcéry a manželky majiteľov väčších statkov. Ale či sa aj uplatnili v praxi, nevedno.

Vie sa, že približne v roku 1951 začala v Bratislave taxikárčiť Lujza (vlastným menom Alžbeta) Divilková z Devína. Auto, bielu Škodu Tudor, si kúpila o rok skôr.

Už v roku 1949, krátko po „Februárovom víťazstve“ vyhlásili v Prahe akciu „Ženy na traktory“. Jej cieľom bolo vyškoliť tisíce žien. Na Slovensku prebehli prvé kurzy v Banskej Bystrici a Nitre. Práve absolventky týchto kurzov sa považujú za zakladateľky tejto tradície na Slovensku.

Prvou traktoristkou bola dokázateľne Mária Bočkayová (niekedy písaná aj ako Bočkaiová) z Mošoviec. Často sa o nej písalo v 50. rokoch, nikdy sa však nestala takým symbolom kolektivizácie, akým bola v Sovietskom zväze Paša Angelina. Sovieti vytvárali individuálne legendy, kým „ľudovodemokratické“ Československo skôr anonymný kolektívny ideál.

V roku 1951 vznikla na Slovensku prvá ženská traktorová čata. Tieto ženy školili pre Strojové a traktorové stanice (STS) na ovládanie vtedajších strojov, najmä legendárnych traktorov Zetor 25.

Oficiálna propaganda preto začala vyzdvihovať prvé ženy – traktoristky, hutníčky, betonárky a pod. Čím „mužskejšie“ povolanie si žena zastala, tým viac bola hodná nasledovania. Vyrovnáť sa mali všetky rozdiely medzi pohlaviami. Tradičné ženské črty označila vládnuca ideológia za buržoázne prežitky. Strážkyňa rodinného krbu sa stala symbolom regresu, zápecníctva, predmetom satiry. Hrdinkami nových čias boli ženy – rušňovodičky, elektromontérky alebo budovateľky hydroelektrární, vzdialené stovky „vierst“ od ich domovov. Za týchto okolností sa o deti mal postarať štát a manželský zväzok strácal pôvodný význam.

Tento revolučný ošiaľ vyprchával – síce len pozvoľna – po roku 1956. V „zlatých šesťdesiatych“ sa Československo začalo pomaly otvárať Západu, hoci spočiatku len jednosmerne. Už koncom roku 1963 zaplavilo Bratislavu cez víkend okolo päťtisíc Viedenchánov. Takmer 1 500 áut s tamojšími ŠPZ–kami parkovalo, kde sa dalo, mesto vtedy nemalo pripravené parkoviská na takúto inváziu motoristov spoza „železnej opony“. Mnohých prekvapilo, že za volantmi týchto áut sedia ženy.

V apríli 1964 spustila Mladá Boleslav výrobu nového osobného vozidla škody MB 1000, známej „embéčky“. „Socialistický človek má právo na luxus jazdiť do zamestnania automobilom“, tak znela oficiálna smernica strany a vlády pre oblasť motorizácie. Na „embéčku“ však bolo treba čakať v poradovníku aj niekoľko rokov a pri cene 45 600 korún si ju ani zďaleka nemohol dovoliť každý.

V roku 1972 už pripadal jeden automobil na 22 Slovákov (v Česku na 14 obyvateľov, ale rozdiel sa zmenšoval). Krivka zamestnanosti žien u nás lámala rekordy. A to bolo rozhodujúce. Slovenské chodkyne sa čoraz častejšie stávali ženami s vodičským oprávnením. Rútili sa tým zároveň k väčšej slobode a nezávislosti? Pre jedny je to naďalej otázka. Pre iné – viac ako istota. Ved' posúďte vy samy.

”

Skúšobný komisár ju predtým dvakrát vyhodil len preto, že bola žena.

historička Camilla Bergvallová

o prvej šoférke autobusu v Európe

Hviezda slovenského dámskeho motorizmu Mila Stromeková. Rok 1933.

FOTO: AUTOJURNAL

Česká pretekárka Eliška Junková–Khásová sa stala absolútnou víťazkou v medzinárodnom závode Zbraslav–Jíloviště.

FOTO: ALBUM REPRESENTANTŮ VŠECH OBORŮ VEŘEJNÉHO ŽIVOTA ČESKO-SLOVENSKÉHO

Reklama na automobil Tatra z 30. rokov.

FOTO: ARCHÍV SPOLOČNOSTI ŠKODA AUTO

Autopark bratislavských plynární, ich predstavitelia boli aj členmi tamjšieho Motorklubu. FOTO: IVAN SZABÓ: ZABUDNUTÉ VOLANTY
Na snímke je Škoda Popular, ktorá sa začala vyrábať v 30. rokoch 20. storočia, do automobilu sa dal uložiť aj kočík s dieťaťom . FOTO: ARCHÍV SPOLOČNOSTI ŠKODA AUTO
Švédka Greta Perssonová bola prvá šoférka autobusu v Európe, na Slovensku mala primát Helena Rezsöová.

FOTO: SWEDEN.SE

Autoškoly na Slovensku rástli pred 100 rokmi ako huby po daždi.

FOTO: DOBOVÁ TLAČ

Autor: Vladimír Jancura vjancura@pravda.sk